

MEER DAN EEN ILLUSIE VAN HET VERLOREN LANDSCHAP

Thematisering van de Groningse stadsparken

Greetje Kuper

● *'De longen van de stad, groen oases in de steenwoestijn'. Het zijn de geïkete omschrijvingen voor parken in een stedelijk omgeving. Maar met de hedendaagse stadsparken is meer aan de hand. Wil een park waardevol zijn voor de stedeling moet het tegenwoordig meer bieden dan licht, lucht en ruimte. In Groningen wordt dat onderkend. Met de thematisering van de vijf grote stadsparken wordt getracht meer kleur te geven aan het groen in de stad.*

Rond de eeuwwisseling, in een periode dat steden een snelle groei doormaakten, werd het park als stedelijk element geïntroduceerd: fraaie lommerrijke lanen en uitgestrekte gazons ter compensatie van de steen- en asfaltjungle. Het park was de idealisering van het verloren gegane landschap: een plek waar afstand kon worden genomen van de dagelijkse sleur en de druk van het grootstedese leven. Licht, lucht en ruimte waren de randvoorwaarden bij de parkaanleg: de kwaliteit van het ontwerp werd afgemeten aan het aantal vierkante meters groen. Het resultaat was een standaardontwerp met weinig diversiteit: het ene park leek op het andere. En dat terwijl de functie van de stadsparken in de loop der jaren sterk aan verandering onderhevig was. Het onverschillig blijven voor deze verandering vormde dan ook eerder een bedreiging voor het functioneren van het stadspark dan de oprukkende bebouwing van de stadswijken.

Stad en park

Meer vrije tijd en een ruimer budget hebben de recreatiebehoefte van de stadsbewoner doen ver-

anderen. Waar vroeger een middagje in het park vaak de enige recreatiemogelijkheid was, heeft de stadsbewoner nu een keuze uit vele alternatieven: van fitnesscentrum tot tropisch zwembad, van NS-dagtocht tot weekje aan de Middellandse Zee. Als recreatieve voorziening dient het hedendaagse stadspark daarop een aanvulling te zijn. Daarbij kan niet meer volstaan worden met een aanbod van veel groen en een rustiek bankje in de zon. De opvatting dat een park alleen maar een natuurlijke

omgeving moet bieden is duidelijk verleden tijd. Met het Noorderplantsoen en het Stadspark heeft de stad twee parken binnen de stadsgrenzen die in de loop der jaren hun eigen karakter hebben behouden en meer bieden dan een doorsnee stadspark. Het Hoornse Meer aan de zuidgrens van de stad is het voorbeeld van een integratie van woonwijk en recreatiegebied. Twee parken zijn in aanleg: de Oude Held in het noordwesten en het stadsgewestpark Noorddijk aan de noordoostflank van de stad. In totaal vijf parken, die in grootte en uitstraling meer kunnen zijn dan het doorsnee stadspark.

Vijf thema's

'Thematisering' biedt het perspectief om de parken een eigen gezicht te geven. Uitgangspunt is dat er een extra (recreatieve) waarde aan het park wordt toegevoegd en dat het park een specifiek segment van de recreatiebehoefte van de stadjer

Nieuwe speeltuin in het Stadspark

gaat dekken. Een park passend bij de leefstijl van de bezoeker: van klassiek rustiek tot modern druk. Een thema staat voor een bepaalde sfeer in het park, uitgedrukt in de attracties, maar ook in het gehele parkontwerp en in het gebruikte materiaal. De vergelijking met de commerciële themaparken als Flevehof, Efteling en Beekse Bergen gaat maar ten dele op. De gekozen thema's voor de stadsparken zijn meer associatief: formuleringen als 'Engels Klassiek', 'Gronings Cultureel' en 'Japans Actief' moeten ontwerpers en gebruikers aanzetten tot een bijzonder ontwerp en specifieke beleving van het park.

Tamelijk ronkende omschrijvingen voor eenvoudige stadsparken: dat is wellicht de eerste indruk van de thematisering. Maar een nadere toelichting leert echter dat de gekozen thema's goed zijn toegesneden op het Groninger groen en stimuleren tot het ontwikkelen van moderne stadsparken.

Stadspark: 'Engels Klassiek'

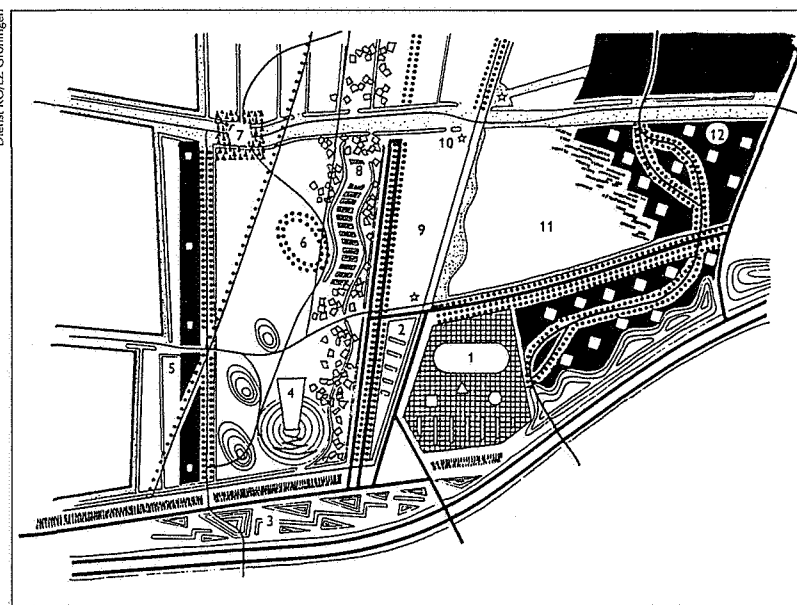
Leonard Springer heeft het Stadspark aan de Paterswoldseweg ontworpen als een klassiek Engels landschapspark, met een verwijzing naar het ideale landschap. De uitgestrekte gazons en de waterpartijen zijn de 'Engels' aandoende elementen.

'Klassiek' is het Stadspark in de statige bomenlanen en in de architectuur van het Paviljoen. In het park komt het accent te liggen op rustige vormen van recreatie: de parkgebruiker is meer toeschouwer dan gebruiker. Bij de attracties, de renbaan, de botanische tuin en de kinderboerderij staat het visuele aspect dan ook voorop.

De aankleding van het Stadspark moet in kleur en vorm de totale compositie vervolmaken. Het parkmeubilair (bankjes, verlichtingsarmaturen, hekjes e.d.) krijgt een klassieke vormgeving en wordt geschilderd in gedekte kleuren, zoals zwart en donkergroen. Gelijk een echt Engels park komt aan de voorzijde langs de Paterswoldseweg, over de gehele lengte een statig smeedijzeren hek met poorten.

'Gronings Cultureel' in het Noorderplantsoen

Het Noorderplantsoen is aangelegd op de voormalige vestingwallen aan de noordostrand van de binnenstad. Omdat het plantsoen relatief smal en langgerekt is, leent het zich niet voor een Engelse

Het westelijk deel van het Stadsgewestpark Noorddijk

parkaanleg, zoals het Stadspark. De ligging, direct tegen het stadscentrum is de aanleiding om het plantsoen het thema 'cultureel' te geven. De vele manifestaties, die al in het Noorderplantsoen zijn gehouden, van Plantsoenloop tot concerten, zijn debet daaraan. De bijzondere architectuur van paviljoen, muziekent en vijver geven de culturele uitstraling van het plantsoen een extra dimensie.

Deze uitstraling kan nog verder versterkt worden door het aantal voorzieningen uit te breiden, bij voorkeur in de vorm van objecten en gebouwen met een markante vormgeving. Zo zouden de videopaviljoens (Tschumi, Himmelblau) qua functie en uiterlijk niet misstaan tussen de heuvels van het Noorderplantsoen.

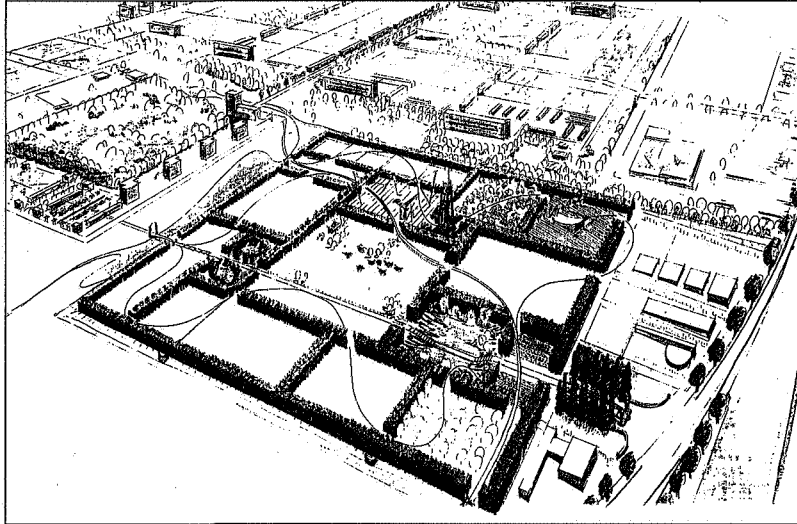
Paterswoldse Meer: 'Nederlands Natuurlijk'

Het Paterswoldse Meer is het grootste recreatiegebied van de stad. De randen van het meer zijn op een verschillende manier ingericht, van woningbouw aan de noordkant tot ruig natuurgebied

DE OPGENOMEN VOORZIENINGEN
IN HET ONTWERP VOOR DE EERSTE
FASE VAN HET STADSGEWESTPARK:

1. IJSSSTADION
2. BUSSTATION
3. HEUVELS
4. KUNSTSKIBAAN
5. VOORZIENINGENSTROOK
6. HIPPODROOM
7. BOMENCARRÉ
8. BIEZENVELD
9. PARKEERPLAATS
10. HOOFDAS
11. STADSPLAS
12. KANTOREN PARK

langs het Hoornse Dijkje. Het thema 'Nederlands natuurlijk' haakt in op alle kwaliteiten van het meer. In alles vertegenwoordigt het gebied het Nederlandse landschap: vlak, weids, water en lucht. Zeilboten, fietsers, rietkragen en dijken completeren het Hollandse plaatje.

Dienst RO/IZ Groningen

jekteerd: het Stadsgeestpark Noorddijk. Grote publiekstrekker wordt het zwembad-ijsbaancomplex. De lokatie aan de noordoost-rand wordt een dynamische plek, die zich uitstekend leent voor de huisvesting voor allerlei flitsende activiteiten: skiën, bergbeklimmen, maar ook een superdisco. Het Stadsgeestpark zal nooit 'af' zijn. Zodra zich een nieuwe sporttrend aandient, is het de aangewezen plek om de vereiste baan of helling of rotsparthij aan te leggen. Dit intensieve deel van het park komt langs de ringweg en wordt aan de oostkant omsloten door een rustiger en meer traditioneel parkdeel. Het contrast tussen het actieve en flitsende parkgebruik en het oude cultuurlandschap wordt gekarakteriseerd met de term 'Japans': lichaam en geest oftewel actief en contemplatief.

*Park Oude Held
De entree van het Stadspark*

Oude Held: 'Italiaanse mozaïek'

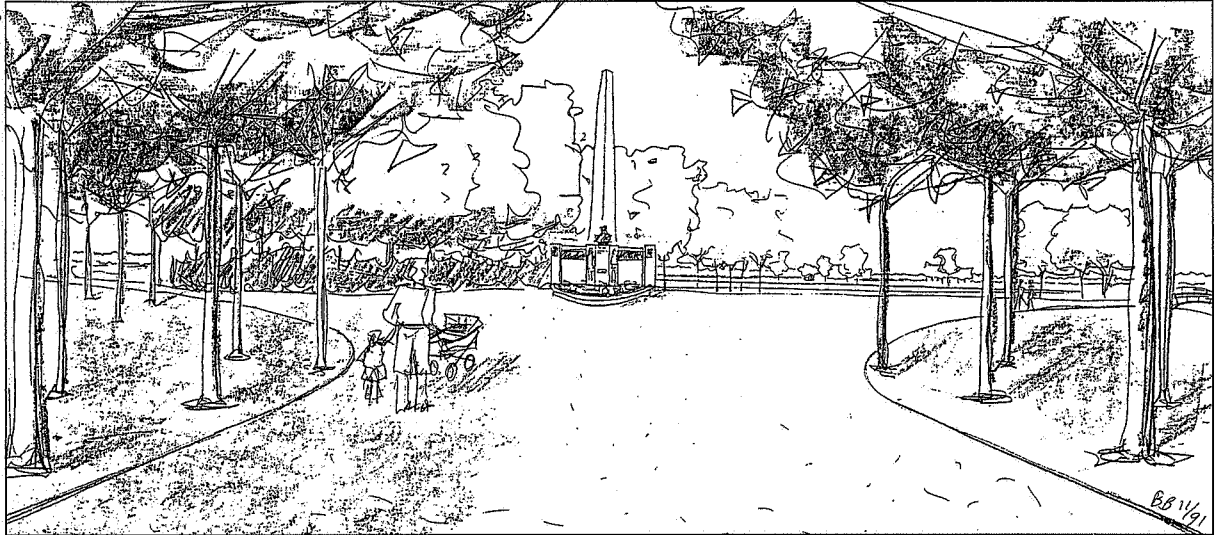
Aan de noordwestkant van de stad komt het park Oude Held. Op de kale vlakte aan de noordgrens van de stad, tussen de wat saaie woonwijken en het lege landschap, zal een veelheid van kleurige elementen op haar plaats zijn. Daarbij wordt gedacht aan een mozaïek van allerlei attracties en activiteiten: de sportieve drukte van een tennisbaan naast de serene stilte van de bloementuin. 'Italiaans' is een referentie naar een aangenaam klimaat en het vakantiegevoel dat de Oude Held bij de bezoeker moet oproepen. In de inrichting wordt aan alle randvoorwaarden voldaan voor een prettige omgeving. Windsingels, bestaande uit dichte beplanting bieden beschutting tegen de wind en vormen afgesloten buitenruimtes, de 'kamers', elk met een eigen invulling en activiteit. In de aankleding van het park wordt de voorkeur gegeven aan een moderne vormgeving, in een grote diversiteit in kleur en materiaal: de sfeerverschillen tussen de kamers moeten maximaal zijn.

'Japans Actief' in het Park Noorddijk

Tussen de wijken Lewenborg en Beijum is het tweede grote recreatiegebied voor de stad gepro-

Dienst RO/IZ Groningen

Het Stadspark: de Concourstaan als flaneurboulevard met aan weerszijden statige beuken. Aan het einde van de laan staat het vernieuwde Schollensmonument en is direkt zicht over het hele park.

Rechts: Muziekkoepeel in het Noorderplantsoen

Kleur aan de stad

Een park in een stad kan meer zijn dan alleen groen. Met de thematisering krijgen gewone stadsparken een bijzondere uitwerking. Vijf parken, gelegen op markante plekken aan de hoofdroutes naar de stad zullen voor een belangrijke deel het gezicht gaan bepalen van Groningen. Elk met een eigen kleur aan het groen.

Thematisering van de stadsparken heeft in 1990 de status verworven van 'Voorbeeldplan Vierde Nota Ruimtelijke Ordening'. Momenteel werken de landschapsarchitecten Jan van de Bospoort en Bert Bandringa en de stedenbouwkundige Martin van Wijck van de dienst RO/EZ het thematiseringsidee uit tot concrete ontwerpen voor de Groningse stadsparken.

